

Üniversitelerdeki Girişimcilik Eğitimi İle Öz Yeterlilik Algısı ve Girişimcilik Potansiyeli İlişkisi Üzerine Bir Saha Araştırması

Arş. Gör. Hale ÇOLAKOĞLU

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
İİBF, İşletme Bölümü
hale4253@gmail.com

Arş. Gör. Tanju ÇOLAKOĞLU

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
İİBF, ÇEEİ Bölümü
tanjuolakoglu@gmail.com

Öz

Girişimciliğin, genetik bir özellik olmanın yanında eğitim ve öğrenme sonucunda edinilen bir davranış değişikliği olduğu birçok araştırmacı tarafından ifade edilmektedir. Bu bağlamda girişimcilik potansiyelinin ortaya çıkarılmasında en önemli görülen faktörlerden biri eğitimidir. Girişimcilik eğitiminde amaç bir kişide girişimcilik potansiyeline yönelik olarak gizli kalmış bir takım özelliklerin ortaya çıkmasına ve böylece kişilerin kendi işini kurarak bağımsız çalışabilmelerine olanak sağlamaktır. Ayrıca, girişimcilik eğitimi bireylerin öz yetenekleri ile ilgili farkındalıklarının artmasını sağlamaktadır ve bu farkındalık da girişimcilik potansiyeli üzerindeki etkili olmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, öz yeterlilik algısı ve girişimcilik potansiyeli açısından girişimcilik eğitimi alan ve almayan öğrenciler arasındaki farklılıkların araştırılmasıdır. Bu amaca yönelik olarak öz yeterlilik algısı, girişimcilik potansiyeli ve girişimcilik eğitimi alma durumuna ilişkin literatürden elde edilen ölçekler kullanılarak anket formu yapılandırılmıştır. Bu anket formu aracılığıyla bir devlet üniversitesinde öğrenim gören İşletme Bölümü öğrencilerinden veri toplanmıştır.

Çalışmanın sonunda elde edilen bulgular literatürde var olan sonuçlar ile karşılaştırılacaktır. Ayrıca bulgular tartışılacak ve araştırmacılar ve uygulamacılar için öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik Eğitimi, Öz Yeterlilik Algısı, Girişimcilik Potansiyeli

A Field Study About Interaction of Entrepreneurship Education, Self-Efficacy Perception, Entrepreneurship Potential In Universities

Abstract

Addition to being a genetic attribute entrepreneurship is a behavioral change that gained with education and learning according to various researchers. Due to that context on of the most important factors that improve entrepreneurship potential is education. The purpose of entrepreneurship education is to reveal the hidden specialties of individuals that effect entrepreneurship potential and thus allows individuals to work independently by creating their own business. Moreover entrepreneurship education increases the awareness about self-efficacy and this awareness is affective over entrepreneurship potential as well.

The aim of study is, to find out the differences of the students getting entrepreneurship

education about self-efficacy perception and entrepreneurship potential and students without that education. To achieve this aim questionnaire is formed by using scales about entrepreneurship education, self-efficacy perception and entrepreneurship potential from the literature. Data is collected from business administration students at a state university in Turkey.

Finally the findings of the study will be compared with literature. Discussion about findings and suggestion to potential researchers will be made as well.

Key Words: Entrepreneurship Education, Self-Efficacy Perception, Entrepreneurship Potential

1. Giriş

Girişimcilik geçmişten günümüze, dünyada ve ülkemizde önemini koruyan ve artıran bir kavramdır. Kişiler, yeni fırsatları yakalamak, kendilerini ifade edebilecekleri, çalışma hayatlarını ve kazançlarını esnekleştirecek; buldukları ülkenin ekonomisine katkıda bulunacak, istihdamı arttıracak, çıkar çevrelerine kazanç ve işbirliği olanakları sunacak yeni işler kurmak istemektedirler. Girişimci, amaçlarına ve hayallerine ulaşmak için hesaplanabilir risk alıp kendi işini kuran ve sürekliliğini sağlamaya çalışan kişi olarak düşünülebilir. Girişimci, başarılı olmak, işini büyütürken kendisinin ve ailesinin geçimini sağlamak, toplumda saygın bir yer edinmek ister (Karabulut, 2009:332).

Girişimci davranışın günümüz iş dünyasındaki önemi artmaktadır. Üretim faktörleri dünya geneline yayıldıkça, faktörlere sahip olanlar arasında rekabet şiddetlenmekte ve rekabeti kazanmada girişimci davranış belirleyici bir konuma gelmektedir. Girişimciliğin, genetik bir özellik olmanın yanında eğitim ve öğrenme sonucunda edinilen bir davranış değişikliği olduğu birçok araştırmacı tarafından ifade edilmektedir. Bu varsayım, girişimcilik eğitimi almamış bireylerin girişimsel öz yeterliliklerinin farkında olmaları her zaman mümkün olmayabilir. Bu farkındalığı sağlamak için girişimcilik eğitimi önemlidir. Okullarda verilen girişimcilik eğitiminin, bireylerin bu öz yeterliliklerinin farkında olmalarına ve bu girişimcilik potansiyelin ekonomik katma değere dönüştürmede fırsatlar sunabileceği araştırılmalıdır. (Tağraf ve Halis, 2008:92).

Bu çalışmada öz yeterlilik algısı, girişimcilik potansiyeli ve girişimcilik eğitimi kavramları ele alınmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, öz yeterlilik algısı ve girişimcilik potansiyeli açısından girişimcilik eğitimi alan ve almayan İşletme Bölümü öğrencileri arasındaki farklılıkların araştırılmasıdır. Araştırma evreni olarak İşletme Bölümü öğrencilerinin seçilmesinin nedeni, bu bölümün kuruluş amacının temelinde girişimci yetiştirme düşüncesinin olmasından kaynaklanmaktadır.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Girişimcilik ve Girişimci Kavramı

Girişimcilik kavramı literatüre girmeye başladığı dönemlerde bir işe yeltenme, bir iş kurma ve bu bağlamda risk alma olarak tanımlanmış, daha sonra fikirlerin ortaya konulması, onların ürün ve hizmete dönüştürülmesi ve pazara sunulması faaliyetleri olarak genişletilmiştir (Zhao, 2005: 26). Girişimcilik, yeterli çaba ve zaman tahsis edilerek, finansal, fiziksel ve sosyal risklere katlanılarak parasal ödüller, kişisel tatmin ve bağımsızlık elde edilerek yeni bir değer yaratma sürecidir (Güney ve Nurmakhmatuly, 2007:64; Hisrich ve Peters, 1998). Girişimcilik, yeni ve bilinmeyen bilginin yaratılması olup, var olan fırsatların görülmesi ya da fırsatların yaratılması sürecini içerir (Korkmaz, 2012: 211; Hisrich ve Peters, 2002: 47).

Girişimcilik, bireylerin belirli fırsatlardan yararlanmak için çeşitli kaynakların ve süreçlerin araştırıldığı, değerlendirildiği ve faydalandığı bir süreç olarak tanımlanabilir (Shane ve Venkataraman, 2000). Girişimciliğin ortak özellikleri arasında, kar elde etmek (Hallak, Brown ve Lindsay, 2011), eldeki kaynakları, koşulları ve fırsatları etkili şekilde değerlendirmek (Ağca ve Yörük, 2006; Bayrakdar, 2011; Mueller ve Thomas 2001), yaratıcı ve yenilikçi faaliyetlerde bulunmak (Beugelsdijk ve Noorderhaven, 2005; Hisrich ve Antoncic 2004; Jaafar, Abdul-Aziz, Maideen & Mohd, 2011; Shaw, Loughlin ve McFadzean, 2005; Thompson, 2002) yer almaktadır. Girişimcilik, ülkelerin ekonomik olarak büyümelerinde önemli bir role sahiptir. Öyle ki, dünyada birçok ülke, vatandaşlarının girişimcilik faaliyetinde bulunması için farklı teşvik yolları bulmaya başlamışlardır. Türkiye’de de özellikle Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme İdaresi Başkanlığı’nın (KOSGEB) girişimcilik destek programı başta olmak üzere, Avrupa Birliği’nin girişimci destek fonları, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), TÜBİTAK, Teknopark&Teknokent, Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı ve Tekno Girişim gibi farklı kurum ve kuruluşlar çeşitli yollarla girişimcilere destekler sağlamaktadırlar (Türkmen ve İşbilir, 2015:19)

Girişimci ise yeni fikirler oluşturan, bunları uygulamaya dönüştüren ve bütün bunları yaparken yaratıcılığını ortaya koyup, istek ve şevkini kullanan kişidir (Kao, 1989:91). Daha geniş bir kapsamda girişimci tanımı, işletme sahipliği, karar verme, liderlik ve şirket yönetimine aktif olarak katılma gibi pek çok fonksiyonu içine almaktadır (Brandstätter, 1997:160). Fırsatların görülmesi ve bu fırsatların değerlendirilmesi, fırsatlardan yararlanmak için kaynakların riske edilmesi, fikirlerin yatırıma dönüştürülme sürecinin yönetilmesi ve sonuçta değer yaratılması, o kişiye girişimcilik vasfını kazandıran ve onu toplumun diğer bireylerinden farklılaştıran en önemli özelliklerdir. Bu özellikleriyle girişimci kişi, yenilikçi, yaratıcı, endüstri içi ve endüstriler arası organizatör, ekonomik büyümede rol modeli (Allen, 2006:13) ve bütün bunları yaparken riski üstlenebilen kişi olarak tanımlanmaktadır (İrmiş ve Barutçu, 2012:3).

2.2. Üniversite ve Girişimcilik Eğitimi

Ekonomik, sosyal, kültürel, teknolojik, psikolojik, kişilik özelliklerin ve demografik unsurların birleşmesiyle ortaya çıkan girişimcilik, bireylerin yüksek bir girişimcilik motivasyonuna ve girişimcilik ruhuna sahip olmaları ve girişimcilik faaliyetlerine isteklilik göstermeleriyle ortaya çıkmaktadır (İşcan ve Kaygın, 2011: 276).

Bir girişimcinin hareket noktasını aldığı eğitim, bu eğitimi kullanabilme yetisi, ailede ve toplumda kendisine tanınan olanaklar ve iş yüküne kadar her şey girişimcinin hareket noktasını oluşturmaktadır (Kutaniş ve Hancı, 2004: 457). Girişimcilik eğitimi, özellikle gençlerin girişimsel tutum ve davranışlarının oluşmasında en önemli faktörlerin başında gelmektedir. Genel olarak eğitimin gençlerin tutum ve gelecekle ilgili arzu ve hayalleri üzerindeki etkisinden dolayı potansiyel girişimcilerin yetiştirilmesi ve geliştirilmesi bakımından da bir gereksinim olarak önemi anlaşılmaya başlanmıştır (Korkmaz, 2012:211).

Girişimcilik eğitimi bir toplumun sosyo-ekonomik ileri yönlü değişiminin temelini oluştururken; girişimsel beceri ve tutumların oluşturulması açısından büyük bir öneme sahiptir. Literatürde girişimcilik eğitiminin tanımı çok farklı şekillerde yer almaktadır. Aynı şekilde girişimcilik eğitiminin nasıl olması gerektiği konusunda da anlaşılmış ortak bir çatı ve üzerinde uzlaşılan başarılı bir model oluşturulamamıştır (Rasmussen ve Sorheim, 2006:187). Guzmán ve Liñán'a (2005:5) göre girişimcilik eğitimi; "tüm eğitim seti ve eğitim faaliyetleri girişimci davranışlarını gerçekleştiren katılımcılar geliştirmek, ya da bu niyeti etkileyen girişimcilik bilgisini ve girişimci olma istekliliği gibi bazı unsurları geliştirmeye çalışmaktır". Raposo ve Paço,'ya göre (2011:456) girişimcilik eğitimi; "bir kişinin hayatında fırsatları görebilme, yeni fikirler üretme, fırsatları takip etme becerisi ve gerekli kaynakları bulma, yeni bir firma kurmak ve işletmek, yaratıcı ve eleştirel bir şekilde düşünme yeteneğini içermektedir." Bu yeteneğin eğitime dönüştürülmesiyle, girişimcilik eğitiminin girişimciliğin ortaya çıkmasındaki ve gelişmesindeki en büyük yardımcı faktörlerden biridir (Yılmaz, 2014:304).

Üniversiteler araştırmaların ticarileştirilmesi yoluyla ve yeni girişimler için tohum atarak girişimciliğin gelişimine doğrudan katkıda bulunurken, girişimci adaylarına verilen eğitimleri ile de dolaylı yoldan fayda sağlamaktadırlar (Rasmussen ve Sorheim, 2006: 185–186). Özellikle üniversitelerin başarılı girişimciler yetiştirmek için nasıl bir eğitim uygulayacakları konusuna odaklanmaları gerekmektedir (Bozkurt ve Alparslan, 2013:8).

Girişimcilik eğitiminde amaç bir kişide girişimcilik potansiyeline yönelik olarak gizli kalmış bir takım özelliklerin ortaya çıkmasını ve farkında olmasını sağlamaktır. Girişimci niteliklere sahip olanların yanlış işler yapmalarını önlemek, kaynaklarının üniversite düzeyinde öğretileridir olduğu

konusunda artık bir şüphe yoktur. Daha çok geliştirilmesi ve teşvik edilmesi gereken soru öğretilenler olan unsurları yani ulaşılabilir yönleridir (Bozkurt ve Alparslan, 2013:13; Heinonen, 2006:25–26).

Türkiye’de öğretim programları açısından durum değerlendirildiğinde iktisadi ve idari bilimler fakültelerinin işletme bölümleriyle meslek yüksekokullarında yer alan işletmecilik programları içerik olarak kısmen girişimcilik eğitime yer veren bölümlerdir. Türkiye’deki üniversitelerin web sitelerinden edinilen bilgilere göre girişimcilik eğitimlerine ilişkin ders içeriklerinin dünya üniversitelerine kıyasla daha az kapsamlı ve birbirinin benzeri şekilde tasarlandığı tespit edilmiştir. Girişimcilik derslerinde genel olarak, girişimcinin taşıması gereken kişilik özellikleri, girişimcilikte başarı ve başarısızlık faktörleri, küçük işletmelerin güçlü ve zayıf yönleri, ekonomik ve sosyal sisteme katkıları, sorunları ve çözüm yolları ile iş planı hazırlama gibi konular yer almaktadır. Üniversitelerin öğretim programları (önlisans, lisans ve lisansüstü) dışında girişimcilik eğitimi veren çeşitli kurum ve kuruluşlar bulunmaktadır. Bunlar arasında; KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli Sanayiye Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı), Üniversitelerin Araştırma ve Uygulama Merkezi, TEGEV (Teknolojik Eğitimi Geliştirme Vakfı), Genç Başarı Eğitim Vakfı, İş-Kur (Türkiye İş Kurumu) yer almaktadır (Bozkurt ve Alparslan, 2013:15).

2.3. Girişimcilik Potansiyeli

Girişimcilik potansiyeli, girişimcinin vizyonunu ve misyonunu, değişimlerin ortaya çıkardığı fırsatları görmesini, algılamasını ve değerlendirmesini, başarıma duygusunu, gerçekleştirmek istediği işi maddileştirirken sosyal çevresini dikkate almasını, organize etmesini (şebekeler kurmasını) ve harekete geçirmesini yansıtır (Ören ve Biçkes, 2011:74).

Girişimcilik potansiyeli girişimcinin başarılı olabilme ihtimalidir. Burada başarı beklentisi girişimcinin azmi, enerjisi, mali gücü, bilgi ve tecrübe birikimi gibi özellikleri ile bağlantılıdır. Başarı belki de büyük ölçüde genel ve yakın çevresel faktörlerin etkisi altında olsa bile, girişimcinin başarı beklentisi yani girişimcilik potansiyeli büyük ölçüde sahip olduğu yukarıda sözü edilen kişisel özelliklere dayalıdır (Alpkan vd., 2002:4; Hisrich ve Peters, 2002:32-33).

Ülkemizde girişimciliğin, hem sosyo-kültürel yapıdaki boşluğunu, hem de eğitim alanındaki boşluğunu kapatabilmek adına KOSGEB’in potansiyel girişimcilere (hâlihazırda girişimci olanlara) ve girişimci olmak isteyenlere, girişimcilik eğitimi ile faaliyet göstermek istedikleri alanda bilgi ve danışmanlık desteği yapması ayrıca önem kazanmaktadır. KOSGEB’in “Girişimcilik Destek Programları Uygulama Esaslarının” 6. maddesinde: "KOSGEB bünyesinde verilen uygulamalı girişimcilik eğitiminin, girişimcilik kültürünü yaygınlaştırmak ve girişimcileri iş planı kavramı ile tanıştırmak amacıyla ile verildiği, eğitim sonunda girişimci adaylarının kendi iş fikirlerine yönelik iş planlarını hazırlayabilecek bilgi ve

deneyimi kazanmalarının hedeflendiği" (Girişimcilik Destek Programları Uygulama Esasları:3) belirtilmiştir. Bu eğitim sayesinde, kursiyerler ilk aşamada, girişimcilik potansiyelini ortaya çıkarabilecek; ikinci aşamada da, iş fikrini ortaya koyup, iş planı geliştirebilecek. Ayrıca, yapılan bir araştırmaya göre, KOSGEB'den destek alan işletmeler, destek almayan işletmelerden daha kurumsal olduğu gerçeği de ortaya çıkmıştır (Çakır ve Aksel, 2012:178).

Ekonomik büyüme ve gelişme açısından taşıdığı önem nedeniyle, girişimciliğin teşvik edilmesi politikaları, akademik çevrenin de ilgi duyduğu alanlarından biri olmuştur. Bu nedenle, son dönem akademik çalışmaların "girişimcilik" üzerine yoğunlaştığı gözlenmektedir. Yapılan literatür taramasında, girişimcilikle ilgili çalışmalarda; kadın girişimciliği, girişimciliğin dünyada ve Türkiye'deki gelişimi, girişimci tipleri, girişimciliğin gelişmesi ve oluşumu, girişimcilik politikaları gibi konuların ağırlıklı yer tuttuğu gözlenmiştir (Mutlu, 2014:8).

2.4. Öz Yeterlilik Algısı

Öz-yeterlilik, bireyin kendine duyduğu güvendir ve zamanla, deneyimler aracılığıyla gelişen bir inançtır (Günhan ve Başer, 2007:69). Luszczynska ve diğerleri (2005) öz yeterliliği, "zor ve belirsiz görevleri yapabilme ve özel gereksinimleri olan zorluklarla baş edebilme konusunda kişinin kendi yetkinliklerine olan inancı" şeklinde tanımlamaktadır. Diğer yandan öz yeterlilik, "kişinin belli görevleri ve davranışları yapabileceğine olan inancı" olarak da tanımlanmaktadır (Salas ve Cannon-Bowers, 2001).

Girişimcilerin sahip oldukları öz yeterlilikleri onları sıradan insanlardan ayırmaktadır. Bireylerin sahip olduğu bazı kişisel özellikler girişimci olmak için anahtar özellik taşımaktadır. Bu özellikler değerlendirildiğinde farklı yaklaşımlar olduğu görülmektedir. Pek çok başarılı girişimcinin kendi özel işini kurma ve risk almaktan hoşlandığı görülmektedir (Tağraf ve Halis, 2008:93)

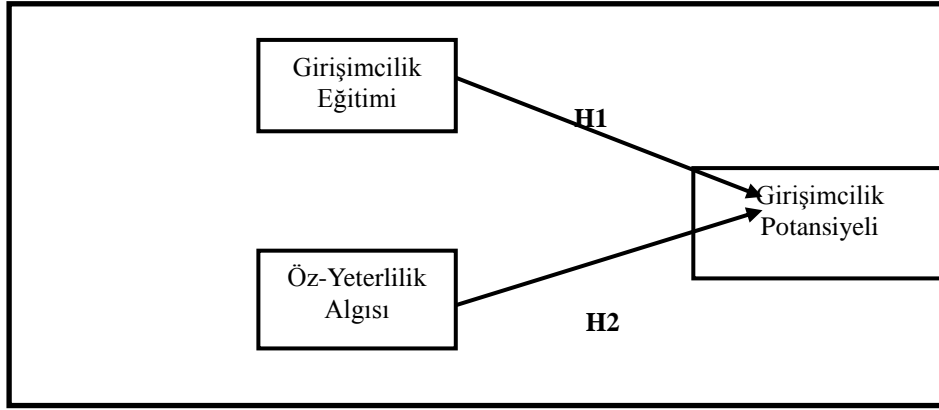
Öz yeterlilik algısı, Bandura (1995) tarafından "kişinin, kendisinden beklenen durumları yönetmesini sağlayacak yeteneklere olan inancı" olarak görülmektedir. Bandura (1977) kişilerin, yaşamları süresince edindikleri tecrübelerle dayalı olarak, kendi baş etme yeteneklerine ilişkin özel inançlar geliştirdiklerini ve sahip oldukları bu öz yetkinlik inançları arttıkça, davranış değişikliğinin de arttığını ortaya koymaktadır (Çetin,2011:74). Öz yeterlilik algısı, bireylerin kendileri için belirledikleri amaçları, bu amaçlara ulaşmak için ne kadar çaba harcayacaklarını, amaçlarına ulaşmak için karşılaştıkları güçlüklerle ne kadar süre yüz yüze kalabileceklerini ve başarısızlık karşısındaki tepkilerini etkilemektedir (Hazır Bıkmaz, 2004:3).

Öz yeterlilik algısının yarattığı etkiler içerisinde belki de en önemlisi; bu kavramın, kişinin gelecekteki iş performansını geçmiş performansından bile daha yüksek oranda açıklayabilme gücüne sahip olmasıdır. Bu açıdan öz yeterlilik algısı kişilerin girişimcilik süreçlerindeki göstermeleri gereken yüksek performansın bir açıklayıcı faktörü olarak görülebilir (Çetin, 2011:74).

3. Araştırmanın Kapsamı, Metodu ve Modeli

Bu çalışma ile öz yeterlilik algısı, girişimcilik potansiyeli ve girişimcilik eğitimi arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmaktadır. Bunun için de öz yeterlilik algısı, girişimcilik potansiyeli ve girişimcilik eğitimi arasındaki ilişki girişimcilik eğitimi alan ve almayan İşletme bölümü öğrencileri kapsamında araştırılmıştır. Araştırmanın evrenini; İşletme bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Bunun nedeni, bu bölümün kuruluş amacının temelinde girişimci yetiştirme düşüncesinin olmasıdır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü'nde altıncı yarıyıldaki "Girişimcilik" dersi verilmektedir. Bu nedenle araştırmanın örneklemini bölümde eğitim alan 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın amacı kapsamında oluşturulan araştırma modeli, girişimcilik eğitiminin öz-yeterlilik algısına, öz-yeterlilik algısının da girişimcilik potansiyeline etkisi temel alınarak oluşturulmuştur. Araştırma modeli Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1: Araştırma Modeli

Araştırmada öz yeterlilik algısı, girişimcilik potansiyeli ve girişimcilik eğitimi alma durumuna ilişkin literatürden elde edilen ölçekler kullanılarak oluşturulan yapılandırılmış anket formu kullanılmıştır. Anketteki ölçeklerin oluşturulması için geniş bir literatür araştırması yapılmış ve kullanılacak değişkenlerle ilgili ölçekler tespit edilmiştir. Anket formunun oluşturulmasında literatürdeki bazı çalışmalardan yararlanılmıştır. Girişimcilik eğitimi ölçeği için Balaban ve Özdemir (2008) tarafından kullanılan sorulardan yararlanılmıştır. Öz-yeterlilik algısını ölçmek için Tağraf ve Halis (2008) tarafından oluşturulan sorular kullanılmıştır. Son olarak girişimcilik potansiyelinin ölçümünde, Ören ve Biçkes (2011) tarafından uyarlanan ifadelerden yararlanılmıştır. Ankette yer alan soruların değerlendirilmesi ve yanıtların ölçülmesinde beşli Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Anketteki soru sayısı, anketin tasarımı ve uygulaması

yönüyle, anketin genel kabul gören kurallara ve formata uygun olmasına dikkat edilmiştir. Araştırmanın amacı kapsamında, 259 öğrenciye uygulanan anketlerden 7 tanesinin geçersiz olduğu tespit edilmiş ve analiz dışı bırakılmıştır. Pilot uygulama için seçilen 25 anket üzerinde çalışma yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar SPSS 17.0 programında güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Ön test çalışması sonucunda ankete son şekli verilmiştir.

Araştırmanın hipotezleri;

H1: Girişimcilik eğitimi ile girişimcilik potansiyeli arasında pozitif bir ilişki vardır.

H2: Öz yeterlilik algısı ile girişimcilik potansiyeli arasında pozitif bir ilişki vardır.

H3: Girişimcilik eğitimi alan ve almayan öğrencilerin girişimcilik potansiyeli arasında farklılık vardır.

4. Bulgular

Çalışmada öncelikle araştırmaya katılanların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler verilmiş, arkasından geliştirilen hipotezler regresyon analizi ile test edilmiştir.

4.1. Demografik Değişkenler

Çalışmada toplam 252 adet anket değerlendirmeye alınmıştır. Anketleri cevaplayanlara ait bazı demografik istatistikler Tablo 1’de gösterilmektedir. Katılımcıların yaklaşık üçte biri (31,7) 20 yaşın altındadır. Yaklaşık üçte ikisi ise 21-25 yaş aralığındadır. Katılımcıların cinsiyet dağılımına bakıldığında %65’den fazlasının kadın olduğu görülmektedir. Medeni durumları açısından neredeyse tamamının bekar olduğunu söylemek mümkündür. Ankete katılanların yaklaşık yarısı (42,5) ikinci sınıf öğrencisi, yaklaşık üçte biri (32,9) birinci sınıf öğrencisi geri kalanı ise üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisidir. Katılımcıların aile gelirlerine bakıldığında neredeyse yarısının (41,7) aylık gelirin 1500 TL’nin altında olduğu ve sadece yaklaşık dörtte birinin (26,7) aylık gelirin 2500 TL’nin üzerindedir. Katılımcıların anne ve babalarının eğitim düzeyi açısından annelerin %92,5 ve babaların ise %83,7 oranında ilköğretim-lise düzeyinde eğitime sahip olduğu önlisans ve lisans düzeyinde ise annelerin %6,3, babaların ise %15,1 oranında eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre katılımcıların babaların eğitim düzeyinin annelere göre yüksek olduğunun söylemek mümkün olmakla birlikte lisansüstü düzeyde anne ve baba sayısının eşit olduğunu da belirtmek gerekmektedir.

Cinsiyet	n	%	Ailenin Gelir Durumu	n	%
Erkek	87	34,5	1000 tl ve altı	42	16,7
Kadın	165	65,5	1001-1500 tl	63	25,0
Yaş	n	%	1501-2000 tl arası	43	17,1
20 yaş ve altı	80	31,7	2001-2500 tl arası	35	13,9

21-25 arası	171	67,9	2501-3000 tl arası	36	14,3
26 ve üzeri	1	0,4	3001-4000 tl arası	21	8,3
Medeni Durum	n	%	4001 tl ve üzeri	12	4,8
Bekar	251	99,6	Annenin Eğitim Durumu	n	%
Evli	1	0,4	İlköğretim-Lise	233	92,5
Eğitim durumu	n	%	Önlisans-Lisans	16	6,3
1. Sınıf	83	32,9	Lisansüstü	3	1,2
2. Sınıf	107	42,5	Babanın Eğitim Durumu	n	%
3. Sınıf	35	13,9	İlköğretim-Lise	211	83,7
4. Sınıf	27	10,7	Önlisans-Lisans	38	15,1
			Lisansüstü	3	1,2

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcılara ayrıca iş deneyimleri olup olmadığı, sahip olduğu bir iş fikri olup olmadığı, girişimcilik eğitimi alıp almadığı ve anne ya da babasının kendi işine sahip olup olmadığı sorulmuştur. Bu sorulardan elde edilen cevaplar Tablo 2’de özetlenmiştir. Buna göre, katılımcıların yaklaşık %70’inin bir iş deneyime sahip olduğu ve bu kişilerin de yaklaşık yarısının (%49,3) orta ve büyük ölçekli işletmelerde çalıştığı görülmektedir. Ankete katılanların yarısından fazlasının (%55,6) kimseyle paylaşmadığı kendine ait bir iş fikri vardır. Katılımcıların %56’sı girişimcilik adı altında bir eğitim aldığını ifade etmektedir. Ayrıca katılımcıların yaklaşık % 40’ının (% 39,7), anne ya da babasının kendi iş yerine sahip olduğu görülmektedir.

Bugüne kadar herhangi bir işte çalıştınız mı?	n	%
Evet	174	69,1
Hayır	78	30,9
Cevabınız evetse, çalıştığınız işletmenin büyüklüğü	n	%
Küçük Ölçekli İşletme (çalışan sayısı 10 kişiden az)	90	51,7
Orta Ölçekli İşletme (çalışan sayısı 10-50 arası)	53	30,5
Büyük Ölçekli İşletme (çalışan sayısı 50’den fazla)	31	17,8
Kimseyle paylaşmadığınız kendinize ait bir iş fikriniz var mı?	n	%
Evet	140	55,6
Hayır	112	44,4
Anne/Baba Kendi İşinin Sahibi mi?	n	%
Evet	100	39,7
Hayır	152	60,3

Tablo 2: Katılımcılara Ait Diğer Bilgiler

Katılımcılara sorulan “Girişimcilik adı altında bir eğitim aldınız mı?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda tanımlayıcı istatistik yöntemi kullanılarak girişimcilik eğitimi alan ve almayan öğrencilerin girişimcilik potansiyeli arasında farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Tablo 3’de görüldüğü üzere girişimcilik eğitimi aldığını ifade eden katılımcıların girişimcilik potansiyelinin (3,94), girişimcilik eğitimi almadığını ifade eden katılımcıların girişimcilik potansiyelinden (3,87) yüksektir. Bu da girişimcilik eğitimi ile girişimcilik potansiyeli arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Girişimcilik” adı altında bir eğitim aldınız mı?	n	%
Evet	141	56,0
Hayır	111	44,0
Cevabınız “Evetse”	n	Ort.
Girişimcilik Potansiyeli	141	3,949
Cevabınız “Hayırsa”	n	Ort.
Girişimcilik Potansiyeli	111	2,874

Tablo 3: Girişimcilik Eğitimi – Girişimcilik Potansiyeli İlişkisi

Değişkenlere ait standart sapma değerleri .593 ile .709 arasında hesaplanmış olup, bu değerler arasındaki varyans (değişkenlik) miktarının, geçerli analiz yapılması için yeterli seviyede olduğunu göstermektedir. Değişkenlere ait ortalamalar, standart sapmalar ve değişkenler arası korelasyonlar Tablo 4’de gösterilmektedir. Tüm değişkenler arasında istatistikî olarak anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Güvenilirlik katsayılarının (α) 0.82 ile 0.90 arasında değiştiği görülmektedir. Tüm değerlerin 0.80’in üzerinde olduğu ve verilerin oldukça güvenilir olduğu söylenebilir.

Tablo 4’de verilen korelasyon katsayıları, hipotezlerde ileri sürülen ilişkilerin bir anlamda test edilmesi amacıyla da kullanılabilir. Çünkü birebir korelasyon katsayıları aslında, iki değişken arasındaki basit regresyon ile aynı anlamı taşır. Buradan yola çıkılarak, Tablo 4’de ($p < 0.01$ seviyesinde) anlamlı olan her ilişki için pozitif ya da negatif yönde bir ilişki olduğu söylenebilir.

Değişkenler	Ort.	SS	α	1	2	3
1 Girişimcilik Eğitimi	3,78	,709	0,82	1		
2 Öz- Yetkinlik Algısı	3,87	,593	0,84	,32**	1	
3 Girişimcilik Potansiyeli	3,94	,599	0,90	,34**	,62**	1
** 0.01 seviyesinde anlamlı						

Tablo 4: Tanımlayıcı İstatistikler ve Korelasyon Katsayıları

Araştırma kapsamındaki hipotezleri test etmek için çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Çoklu regresyon analizi iki veya daha fazla tahmin değişkenlerinin kullanıldığı regresyon analizidir ve amacı regresyon denkleminin parametrelerinin değerlerini saptamaktır. Regresyon analizindeki ANOVA, modelin bir bütün olarak anlamlı olup olmadığını göstermektedir. Modeldeki bağımlı değişken (girişimcilik potansiyeli) ve bağımsız değişkenler (girişimcilik eğitimi ve öz-yeterlilik algısı) arasındaki regresyon analizine ilişkin sonuçlar Tablo 5’deki gibidir.

Bağımsız değişkenler	Bağımlı Değişken				
	B	SS	β	t	P
Sabit	1,197	,290		4,130	,000
Girişimcilik Eğitimi	,133	,058	,157	2,280	,024
Öz-Yeterlilik Algısı	,580	,070	,574	8,324	,000
R=,643 Watson=1,94	R ² : ,414	F=48,719	p<0,000	Durbin-	

Tablo 5: Girişimcilik Eğitimi ve Öz-Yeterlilik Algısının Girişimcilik Potansiyeline Etkisi

Tablo 5’de girişimcilik eğitimi ve öz-yeterlilik algısının girişimcilik potansiyeli üzerine etkileri ile ilgili regresyon analizi sonuçları verilmiştir. F değerinden anlaşılacağı üzere model $p<0,01$ seviyesinde oldukça anlamlıdır ($F=48,719$, $\rho=0,000$). R^2 değeri ise 0,414 olarak bulunmuştur. Modeldeki bağımsız değişken, girişimcilik eğitim ($\rho=0,024$) ile $\rho<0,05$ seviyesinde, öz-yeterlilik algısı ($\rho=0,000$) ile $\rho<0,01$ seviyesinde, girişimcilik potansiyeli ile arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 5’de Durbin-Watson testi sonucu da görülmektedir. Bu test modelimizde otokorelasyon olup olmadığını göstermektedir ve genellikle bu değer 1,5-2,5 arasında olmasının otokorelasyon olmadığını gösterir (Albayrak vd. 2005:265). Modelimizin D-W testi sonucu 1,94’dür.

5. Sonuç ve Öneriler

Gelişmekte olan ekonomilerde ortaya çıkan sosyo-ekonomik trendler, ulusal ve küresel piyasalarda iş yapabilmeyi, rekabet edebilmeyi, katma değer üretmeyi, yenilikçi iş fikri ortaya koymayı, mevcut işlerin ise yenilikçi bakış açısıyla daha etkin bir değer oluşturabilmelerini amaçlamaktadır. Bu çerçevede yeni kurulan ve özellikle de esnek yapı avantajlarının söz konusu olduğu küçük ve orta boy işletmelerin ortaya koyduğu bu girişimler, büyük bir sorun olan ‘istihdam sağlanmada’ önemli bir yere sahip olmaktadır (Yılmaz,2014:299).

Türkmen ve İşbilir (2015)’in aktardığı gibi girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması amacıyla ülke çapında girişimcilikle ilgili eğitimlerin, seminerlerin sayısının artırılarak girişimciliği insanlara aşılacak gerekmektedir. Spor yöneticiliği bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin, kendi iş

fikirlerini üretecek ortamlar yaratılmalıdır. Başarılı girişimcilerle üniversite öğrencileri bir araya getirip girişimcilerin tüm deneyimlerini aktarabilmeleri sağlanmalıdır. Eğitime yapılan yatırım artırılmalı, girişimci eğitim merkezlerine destek verilmelidir Girişimcilik konusunda faaliyette bulunan kamu kurumları ve özel kuruluşlarla iletişim halinde olunmalıdır. Girişimcilerin karşılaştıkları bürokratik engeller azaltılmalı, finansal destek ve sermaye bulma konularında kolaylıklar sağlanmalıdır.

Üniversitede okuyan öğrencilerin mezun olduktan sonra hayatlarını nasıl ve ne şekilde idame ettirecekleri çok önemli bir konudur. Bu konu üniversiteleri olduğu kadar devleti ve toplumu da ilgilendirmektedir. Öğrencilerin üniversitede almış oldukları eğitim ile gelecekleri için çizecekleri yol arasında doğrudan ve dolaylı bir ilişki kurulabilir. Mezun olan öğrenciye verilen eğitim ile sahip olduğu bilgiyi kullanarak iş hayatında kendine bir yer edinecektir. Girişimcilik eğitimi alan ve almayan öğrencilerin girişimcilik potansiyeli arasında farklılığın olması bu eğitimin öğrenciler ve onların geleceği üzerindeki etkisinin açıkça ortaya koymaktadır.

Öz-yeterlik algıları, bireyin bir davranışı, işi ya da öğrenme görevini gerçekleştirip-gerçekleştiremeyeceğinden bağımsızdır ve bireyin eyleme geçmeden önce kendini konu ile ilgili ne kadar yeterli gördüğü ile ilgilidir (Bandura, 1997). Bu nedenle, hem eyleme başlayıp-başlamamasını, hem de eylemin gerçekleştirilmesi sürecindeki performansını ve eylemin sonucunu etkilemektedir (Pajares, 2006). Öz-yeterlik algıları bireylerin becerileri değil, becerileri ile ilgili yeterlik algılarıdır ve bireylerin bir işi, davranışı veya durumu gerçekleştirmesini sağlayacak niteliklere sahip olmasından bağımsız olarak işin, davranışın veya durumun sonucunu etkileyebilmektedir (Topal ve Akgün,2015:345). Araştırma sonuçlarına göre, öz-yeterlilik algısı girişimcilik potansiyelini olumlu yönde etkilemektedir. Bu sonucu, öz-yeterlilik algısı yüksek kişilerin girişimcilik potansiyelinin yüksek olacağı ve bu kişilerin girişimci olma eğiliminin, öz-yeterlilik algısı düşük kişilere göre daha fazla olacağına söylemek yanlış olmayacaktır.

Literatürde girişimcilik eğitimi ve girişimcilik potansiyeli konusunda oldukça fazla sayıda çalışma bulunmasına karşın öz-yeterlilik algısının girişimcilikle ilişkisinin incelendiği bir çalışma bulunmamaktadır. Bu bağlamda bu çalışma bir ilk olma özelliği taşımaktadır. Araştırmanın kapsamı genişletilerek, yükseköğretim ve fakültelerde öğrenim gören diğer bölüm öğrencilerine, farklı üniversitelerde öğrenim gören öğrencilere ayrıca özel üniversitelerde öğrenim gören öğrencilere uygulanarak çıkan sonuçların daha da genelleştirilmesi ve karşılaştırılması sağlanabilir.

Kaynakça

- ALBAYRAK, A.S., Erođlu, A., Kalaycı, Ő., Küçüksille, E., Ak, B., Karaatlı, M., Keskin, H.Ü., Çiçek, E., Kayış, A., Öztürk, E., Antalyalı, Ö.L., Uçar, N., Demirel, H. İşler, D.B., Sungur, O. (2005), Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, Asil Yayın Dağıtım, Editör:Şeref Kalaycı, Ankara.
- ALLEN, Kathleen, R., (2006), “Launching New Ventures, An Entrepreneurial Approach, Fourth Edition, Houghton Mifflin Company, Boston.
- ALPKAN, Lütfühak, KESKİN, Halit ve ZEHİR, Cemal, (2002), “Girişimcilik Hisleri ile Girişimcilik Potansiyeli Arasındaki İlişki: Gebze ve Civarındaki Girişimciler Üzerine Bir Saha Araştırması”, Dođu Akdeniz Üniversitesi 21. Yüzyılda Kobiler: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri Sempozyum Bildirileri, 3-4 Ocak, Kıbrıs.
- BANDURA, Albert, (1977), “Self Efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change”, Psychological Review, 84 (2), 191-215.
- BANDURA, Albert, (1995), “Self-Efficacy in Changing Societies”, Cambridge University Press.
- BANDURA, Albert. (1997), “*Self-Efficacy: The Exercise Of Control*”, New York: Freeman.
- BOZKURT ÇETİNKAYA, Özlem ve ALPARSLAN, Ali Murat, (2013), “Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler ile Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri”, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 8 (1), 7-28.
- BRANDSTATTER, Hermann, (1997), “Becoming An Entrepreneur: A Question of Personality Structure”, Journal of Economic Psychology, Vol:18, 157-177.
- ÇAKIR, A., Aksel İ., Masoodul H., (2012). “KOBİ’lerin Kurumsallaşmasında KOSGEB Desteklerinin Rolü”, Yeni Fikir Dergisi, SAYı: 9/Temmuz-Aralık, 167 -180.
- ÇETİN, Fatih, (2011), “Örgüt İçi Girişimcilikte Öz Yeterlilik Algısı ve Kontrol Odağının Rolü”, İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 2 (3), 69-85.
- GÜNEY, Semra ve NURMAKHAMATULY, Arman, (2007), “Kültürün Girişimciliğe Etkisi: Kazakistan ve Türkiye Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Kültürlerarası Araştırma”, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10 (18), 62-86.
- GÜNHAN CANTÜRK, Berna ve BAŞER, Neşe, (2007), “Geometriye Yönelik Öz-Yeterlilik Ölçeđinin Geliştirilmesi”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:33, 68-76.
- HAZIR BIKMAZ, Fatma (2004). "Sınıf Öğretmenlerinin Fen Öğretiminde Öz Yeterlilik İnancı" Ölçeđinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması, Milli

Eğitim Dergisi Sayı (161) [Çevrimiçi, 5.11.05]
<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/161/bikmaz.htm>

- HEINONEN, Jarna (2006), "Action-Based Activities in Teaching Corporate Entrepreneurship at University Level", *Journal of Asia Entrepreneurship and Sustainability*, 11 (2); 1-26.
- HISTRICH, Robert, D. ve PETERS Michael, P., (1998), "Entrepreneurship", Sixth Edition, McGraw- Hill Irwin, USA.
- HISTRICH, Robert, D. ve PETERS Michael, P., (2002), "Entrepreneurship", Eighth Edition, McGraw- Hill Higher Education, USA.
- İRMİŞ, Ayşe ve BARUTÇU, Esin, (2012), "Öğrencilerin Kendilerini Girişimci Bir Kişiliğe Sahip Görmelerini ve İş Kurma Niyetlerini Etkileyen Faktörler: Bir Alan Araştırması", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26 (2), 1-25.
- İŞCAN; Ömer Faruk ve KAYGIN, Erdoğan, (2011), "Potansiyel Girişimciler Olarak Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma", *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3 (2), 275-286.
- KAO, John, (1989), "Entrepreneurship, Creativity&Organization, Prentice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey.
- KARABULUT, Tuđba, (2009), "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini ve Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma", *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 26 (1), 331-356.
- KORKMAZ, Oya, (2012), "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği", *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19 (2), 209-226.
- KUTANIŞ, Rana Özen & HANCI, Ayşegül, (2004), "Kadın Girişimcilerin Kişisel Özgürlük Algılamaları", 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, 25-26 Kasım, 457-464, Eskişehir.
- LUSZCZYNSKA, Aleksandra, SCHOLZ, Urte & SCHWARZER, Ralf, (2005), "The General Self- Efficacy Scale: Multicultural Validation Studies", *The Journal of Psychology*, 139 (5), 439-457.
- MUTLU, S., (2014), "Kosgeb'in Uygulamalı Girişimcilik Sertifikası Eğitimi Kurslarına Katılan Kursiyerlerin Girişimcilik Potansiyelleri Ve Eğilimleri", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9 (1), 1-22.
- ÖREN, Kenan ve BİÇKES, Mehmet, (2011), "Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Potansiyeli Üzerindeki Etkileri (Nevşehir'deki Yüksek Öğretim Öğrencileri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma)", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve idari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16 (3), 67-86.

- PAJARES, F. (2006), "Self-Efficacy During Childhood and Adolescence" F. Pajares ve T. Urdan (Ed.), "*Self-Efficacy Beliefs of Adolescents*" (339-367). Greenwich, CT: Information Age Publishing.
- RAPOSO, M., ve Arminda Do Paço (2011), "Entrepreneurship Education: Relationship Between Education And Entrepreneurial Activity", *Psicothema*, 23 (3), 453- 457.
- RASMUSSEN, E., A. ve R., Sorheim (2006), "Action- Based Entrepreneurship Education. Technovation", Vol:26, 185-194.
- SALAS, Eduardo ve CANNON-BOWERS Janis A., (2002), "The Science of Training: A Decade of Progress", *Annual Review of Psychology*, Vol:52, 471-499.
- TAĞRAF, Hasan ve HALİS, Muhsin, (2008), "Üniversitelerdeki Girişimcilik Eğitiminin 'Girişimsel Öz Yetkinlik' Algısı Üzerindeki Etkisi: Bir Araştırma", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 3 (2), 91-111.
- TOPAL, M. Ve Akgün, Ö.E. (2015), "Eğitim Fakültesinde Okuyan Öğretmen Adaylarının Eğitim Amaçlı İnternet Kullanımı Öz-Yeterlik Algılarının İncelenmesi: Sakarya Üniversitesi Örneği", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23 (1), 343-364.
- TÜRKMEN, M. ve İŞBİLİR, U., (2015), " Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Sosyo-Demografik Özellikler Açısından Değerlendirilmesi", *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9 (2), 18-28.
- YILMAZ; A.S., (2014), "Bir Sosyal Değişim Ajantı Olarak: Girişimcilik Eğitimi", *Journal of World of Turks*, 6 (1), 297-310.
- ZHAO, Fang, (2005), "Exploring the Synergy Between Entrepreneurship and Innovation", *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 11 (1), 25-41.